

หนังสือข่าว
เครือข่ายองค์กรด้านประชากรข้ามชาติ

จำนวนแรงงานข้ามชาติ คงเหลือในประเทศไทย / มี.ค. 2566

	 พม่า	 กัมพูชา	 ลาว	 เวียดนาม	รวม
MoU	332,444	123,942	107,995	142	564,523
ชายแดน	5,776	11,836	-	-	17,612
มติครม.	1,543,355	274,287	92,301	2,088	1,912,031
รวม	1,881,575	410,065	200,296	2,230	2,494,166

■ มติคณะรัฐมนตรี 7 กุมภาพันธ์ 2566

เรื่องแนวทางการบริหารจัดการการทำงานของ คนต่างด้าว ภายหลังวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2566

จากการที่กระบวนการต่ออายุใบอนุญาตทำงานของแรงงานข้ามชาติในกลุ่มที่ได้รับอนุญาตให้ทำงานตามมติ ครม. ต่าง ๆ และต้องดำเนินการต่อใบอนุญาตทำงานและต่อวีซ่าภายในวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2566 แต่พบว่าแรงงานจำนวนมากไม่สามารถทำได้ทันภายในกำหนดเวลา เนื่องจากประเทศต้นทางไม่สามารถดำเนินการออกหนังสือเดินทาง

หรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทางให้แรงงานของตนได้ทัน ดังนั้น เพื่อให้การฟื้นฟูเศรษฐกิจเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาการขาดแคลนแรงงานภายในประเทศทวีความรุนแรงมากขึ้น กระทรวงแรงงานจึงเสนอต่อ ครม. จนมีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2566

โดยผ่อนผันให้แรงงานข้ามชาติ กลุ่มที่ยื่นคำขอต่อใบอนุญาตทำงาน และชำระค่าธรรมเนียม ภายในวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2566 สามารถอยู่ในราชอาณาจักรได้ถึงวันที่ 15 พฤษภาคม 2566 เพื่อยื่นเอกสารหลักฐานให้ครบถ้วน เพื่อให้สามารถอยู่และทำงานต่อไปได้ถึงวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2567 หรือวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2568 แล้วแต่กรณี ซึ่งในระหว่างที่ยังไม่ได้รับใบอนุญาตทำงาน กรมการจัดหางานจะออกเอกสาร ซึ่งแสดงว่าแรงงานข้ามชาติได้รับอนุญาตทำงานเป็นเอกสารหลักฐานแทนใบอนุญาตทำงาน ได้แก่ ใบรับคำขอต่ออายุใบอนุญาตทำงาน หรือทะเบียนใบอนุญาตทำงาน ตามแต่ละกรณี คู่กับใบเสร็จรับเงิน เพื่อใช้แสดงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ว่าได้รับอนุญาตทำงานตามกฎหมายแล้ว

โดยมีแนวทางการตรวจลงตราวีซ่าของกลุ่มต่างๆ ที่ได้ยื่นขอต่อใบอนุญาตทำงานไปแล้ว ตามเงื่อนไขดังนี้

แนวทางการตรวจลงตราวีซ่าของกลุ่มต่างๆ ที่ได้ยื่นขอต่อใบอนุญาตทำงานไปแล้ว ตามเงื่อนไขดังนี้

กลุ่ม	ระยะเวลา	อายุของวีซ่า
กลุ่มที่ : ยังไม่ตีวีซ่าดวงแรก ที่จะ 13 ก.พ. 66	ทำหนังสือเดินทาง และตีวีซ่า หลังจากนั้น ต่อวีซ่า ภายในวันที่ 15 พ.ค. 66	ดวงแรกถึง 15 พ.ค. 66 ดวงที่ 2 ถึง 13 ก.พ. 67 (ต่อดวงที่ 3 ได้ก่อน 120 วัน)
กลุ่มที่ : ตีดวงแรกแล้ว วีซ่าหมดก่อน 13 ก.พ. 66	ทำหนังสือเดินทาง และต่อวีซ่า ภายใน 15 พ.ค. 66	ตราประทับจะเป็นวีซ่า ดวงที่ 2 หมด 13 ก.พ. 67 หรือ 68 ตามแต่วันที่ตีวีซ่า ดวงแรก (ภายใน 1 ส.ค. 65 หรือหลังจากนั้น)
กลุ่มที่ : มีวีซ่าถึง 13 ก.พ. 66 แต่ยังไม่ได้ตีดวงที่ 2 หรือหมดก่อน	ทำหนังสือเดินทาง (ถ้าหมด) และต่อวีซ่า ภายใน 15 พ.ค. 66	ได้วีซ่าหมด 13 ก.พ. 67 หรือ 68 ตามแต่วันที่ตีวีซ่า ดวงแรก (ภายใน 1 ส.ค. 65 หรือหลังจากนั้น)
กลุ่มที่ : มีผู้ติดตาม ที่อายุเกิน 18 ปี	ให้ไปตีวีซ่าและทำใบ อนุญาตทำงานใน 60 วัน นับตั้งแต่ 13 ก.พ. 66 หรือ ก่อนอายุครบ 18 ปี	ได้วีซ่าตามเงื่อนไข การตีวีซ่าของพ่อแม่

นอกจากนี้แล้ว คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบการขยายระยะเวลาการดำเนินการออกเอกสารรับรองบุคคล (CI) ของทางการพม่า ในพื้นที่ 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสมุทรสาคร สมุทรปราการ ระนอง และชลบุรี จนถึงวันที่ 13 พฤษภาคม 2566 เพื่อให้แรงงานข้ามชาติจากพม่าสามารถดำเนินการจัดทำเอกสารรับรองบุคคลได้ทันเป็นการแก้ปัญหาแรงงานหลุดออกจากระบบ

ทั้งนี้หลังจากที่แรงงานข้ามชาติได้ยื่นขอต่อใบอนุญาตทำงานตามมาตรา 5 กรกฎาคม 2565 แล้ว พบว่ามีแรงงานข้ามชาติได้ดำเนินการต่อใบอนุญาตทำงานตามมาตรา 5 กรกฎาคม 2565 ดังนี้

แรงงานข้ามชาติที่ได้ต่อใบอนุญาตทำงาน ตามมติ 5 กรกฎาคม 2565

● จำนวนแรงงานข้ามชาติที่ต้องยื่นต่อใบอนุญาตทำงาน	2,425,901 คน
● มีแรงงานข้ามชาติต่อใบอนุญาตทำงาน	1,857,254 คน
● ยื่นขอต่อใบอนุญาตทำงานผ่านระบบออนไลน์	1,773,394 คน
● ยื่นที่สำนักงานจัดหางานในพื้นที่	83,860 คน
● ไม่ได้ต่ออายุ (ทำให้กลายเป็นแรงงานที่ผิดกฎหมาย)	568,647 คน

(ข้อมูล 16 กุมภาพันธ์ 2566 สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว กรมการจัดหางาน)

■ จากการรวบรวมข้อมูลของ MWG พบว่า

ปัญหาที่ทำให้แรงงานข้ามชาติจำนวนมาก ไม่สามารถดำเนินการต่อใบอนุญาตทำงานตาม เงื่อนไขของมติ ครม.ได้ มีดังนี้

1] ขาดข้อมูลที่สำคัญในการดำเนินการต่อใบอนุญาตทำงาน ของนายจ้างและแรงงานข้ามชาติ

ยังขาดข้อมูล รวมทั้งระบบบริการที่จะอธิบายทำความเข้าใจ อธิบาย และแก้ไขปัญหากรณีติดขัดในการดำเนินการอย่างชัดเจน โดยกรมการจัดหางานมีเพียง line support ที่จะคอยชี้แจงและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินการต่ออายุใบอนุญาตทำงาน แต่ก็พบว่ายังไม่ตอบโจทย์ และไม่แก้ปัญหามาแก่นายจ้างและแรงงานข้ามชาติได้อย่างทันท่วงที ทั้งในเรื่องที่เจ้าหน้าที่ดูแล line support ยังมีจำนวนน้อย ไม่สามารถตอบปัญหาหรือแก้ไขปัญหาของนายจ้างและแรงงานที่แจ้งเข้าไปได้ทัน ทำให้พบว่าเมื่อสอบถามหรือส่งปัญหาไป มักจะไม่ได้รับการตอบกลับ หรือจะแนะนำเพียงให้ติดต่อสำนักงานจัดหางานในพื้นที่เท่านั้น

2] เอกสารที่ยื่นขอต่อใบอนุญาตทำงานในระบบออนไลน์ ยังมีข้อมูลที่ผิด

เอกสารที่นายจ้างและแรงงานข้ามชาติ ได้ยื่นขอต่อใบอนุญาตทำงานในระบบออนไลน์ไปแล้ว พบว่าเอกสารต้องรับจากระบบออนไลน์ของกรม - การจัดหางาน ที่หลายคนได้รับยังมีข้อมูลที่ผิด และยังไม่สามารถดำเนินการแก้ไขได้ ทำให้มีปัญหาต่องานไปดำเนินการในขั้นตอนอื่นๆ เช่น คำนำหน้านามผิด รูปเล็กเกินไป รูปเอียง ทำให้ถูกปฏิเสธเมื่อเข้าไปดำเนินการในขั้นตอนอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นการตรวจลงตราวีซ่า หรือทำทะเบียนประวัติคนไม่มีสัญชาติไทย เป็นต้น

3] ข้อมูลแรงงานข้ามชาติหลายคนไม่อยู่ในระบบออนไลน์

แรงงานข้ามชาติจำนวนมากพบปัญหาว่าตนเองไม่มีข้อมูลในระบบออนไลน์ของกรมการจัดหางาน แม้จะมีการดำเนินการขออนุญาตทำงานหรือย้ายนายจ้างในระบบไปแล้ว แต่เมื่อต่อใบอนุญาตทำงานก็พบว่าไม่มีข้อมูลในระบบ ทำให้ต้องยื่นขอแก้ไขด้วยการขอให้สำนักงานจัดหางานในพื้นที่ตนเองลงข้อมูลในระบบให้ แต่ก็พบว่าในช่วงดำเนินการต่อใบอนุญาตทำงานนั้น กรมการจัดหางานได้จัดทำการปิดฐานข้อมูลเพื่อจัดทำระบบต่อใบอนุญาตทำงาน ทำให้แรงงานข้ามชาติจำนวนมากจะไปติดต่อสำนักงานจัดหางานแล้วก็ไม่สามารถแก้ไขได้ เนื่องจากระบบปิดและสำนักงานจัดหางานในพื้นที่ไม่สามารถแก้ไขหรือเพิ่มข้อมูลในระบบได้ทำให้ไม่สามารถต่อใบอนุญาตทำงานได้ทันที จนหลายคนหลุดระบบไปเนื่องจากต่อใบอนุญาตทำงานไม่ทัน นอกจากนั้นแล้วหลังจากยื่นต่อใบอนุญาตทำงานในระบบออนไลน์ไปแล้วและอยู่ระหว่างการอนุมัติใบอนุญาตทำงานแรงงานข้ามชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแรงงานข้ามชาติจากพม่าจะต้องดำเนินการไปยื่นขอจัดทำเอกสารรับรองบุคคล (CI) กับบริการเคาน์เตอร์เซอร์วิส และทางการพม่าซึ่งแรงงานข้ามชาติจำนวนมากพบปัญหาไม่พบข้อมูลของแรงงานข้ามชาติในระบบออนไลน์ ทำให้ยังไม่สามารถยื่นขอจัดทำ CI ได้ทัน ดังนั้นแม้จะมีการขยายเวลาดำเนินการออกไป แต่ถ้ายังคงไว้ในระบบไม่ได้ก็ไม่สามารถทำเอกสารหนังสือเดินทางได้ทันในวันที่ 15 พฤษภาคม 2566 ก็ทำให้แรงงานข้ามชาติมีความเสี่ยงที่จะหลุดจากระบบ

4]

ขั้นตอนการต่อใบอนุญาตทำงานยังต้องทำ ในคอมพิวเตอร์เท่านั้น

เนื่องจากการต่อใบอนุญาตทำงานในครั้งนี้นักรมการจัดหางานได้ออกแบบให้ดำเนินการยื่นผ่านระบบออนไลน์ แต่ยังคงพบปัญหาว่าเว็บไซต์ในการยื่นออนไลน์ทำได้เฉพาะในคอมพิวเตอร์เท่านั้น ยังไม่มีการออกแบบรองรับการยื่นผ่านโทรศัพท์มือถือ ซึ่งทำให้นายจ้างกิจการขนาดเล็ก นายจ้างบุคคลจำนวนมากไม่สามารถยื่นทะเบียนออนไลน์ได้ด้วยตัวเอง แม้จะมีการติดต่อขอดำเนินการที่สำนักงานจัดหางานพื้นที่ แต่พบว่าเจ้าหน้าที่ไม่สามารถดำเนินการได้ในทุกกรณี และแนะนำให้ไปใช้ระบบนายหน้าในการดำเนินการแทน ทำให้เกิดค่าใช้จ่ายที่เพิ่มมากขึ้น และหลายครั้งพบว่านายหน้าไม่ดำเนินการขอต่อใบอนุญาตทำงานได้ทันจนในที่สุดไม่สามารถต่อใบอนุญาตทำงานได้

5]

ขั้นตอนการจดทะเบียนยังมีความยุ่งยาก ลำบาก

แม้จะให้มีการยื่นขอใบอนุญาตทำงานระบบออนไลน์ แต่ในขั้นตอนอื่น ๆ ก็ยังต้องไปดำเนินการที่หน่วยงานราชการเหมือนเดิม ปัญหาการอนุมัติการต่อใบอนุญาตทำงานในระบบล่าช้าทำให้การดำเนินการต่อในขั้นตอนอื่นมีความล่าช้าไปด้วย อีกทั้งยังมีข้อติดขัด ทั้งในขั้นตอนของการตรวจอัตลักษณ์ที่จ้องคิวไม่ได้ของกลุ่มมติวันที่ 5 กรกฎาคม 2565 ที่ดำเนินการจดทะเบียนใหม่ แรงงานข้ามชาติในพื้นที่กรุงเทพฯ ที่เป็นกลุ่มไม่อยู่ในระบบประกันสังคมยังไม่มีคิวตรวจสุขภาพและซื้อประกันสุขภาพ ทำให้ไม่สามารถแนบเอกสารประกันสุขภาพในระบบต่อใบอนุญาตทำงานออนไลน์ได้ ทำให้ไม่สามารถขอต่อใบอนุญาตทำงานตามเงื่อนไขได้ทัน ไม่มีคิวตรวจลงตราวีซ่า ไม่มีคิวทำบัตรประจำตัวคนที่ไม่ใช่สัญชาติไทย (บัตรชมพู) โดยเฉพาะใน กทม. และพื้นที่ที่มีการจ้างแรงงานข้ามชาติจำนวนมาก

นอกจากนั้นแล้วยังมีปัญหาเรื่องการจัดทำเอกสารหนังสือเดินทางของแรงงานข้ามชาติให้ทัน แม้จะมีมติให้ขยายเวลาถึง 15 พฤษภาคม 2566 แล้ว แต่พบว่าคิวดำเนินการทำ CI ของแรงงานข้ามชาติจากพม่าในศูนย์เต็มไปจนถึงมิถุนายน 2566 แล้ว ซึ่งทำให้จะมีแรงงานข้ามชาติที่ไม่สามารถดำเนินการจัดทำเอกสารหนังสือเดินทางและตรวจลงตราวีซ่าได้ทันตามมติคณะรัฐมนตรีนี้อย่างแน่นอน นอกจากนี้ยังพบปัญหาการจัดทำหนังสือเดินทางของแรงงานสัญชาติลาวและกัมพูชาซึ่งจะต้องเดินทางกลับไปทำหนังสือเดินทางที่ประเทศต้นทางโดยการขอรับหนังสือรับรองการเดินทางจากสถานทูตก่อน เมื่อเดินทางกลับไปที่ทำหนังสือเดินทางเรียบร้อยแล้ว เมื่อเดินทางเข้ามาประเทศไทย ด้านตรวจคนเข้าเมืองที่ชายแดนจะประทับตราวีซ่าเป็นประเภทผ่อนผันการตรวจลงตราวีซ่าท่องเที่ยว (ผผ. 30) ให้ ซึ่งผิดเงื่อนไขตามมติ ครม. ที่เกี่ยวข้องที่ตราประทับวีซ่าจะต้องสิ้นสุดก่อนมติ ครม. ที่เกี่ยวข้อง ทำให้แรงงาน - ข้ามชาติไม่สามารถทำหนังสือเดินทางดังกล่าวมาตรวจลงตราวีซ่าตามมติคณะรัฐมนตรีที่สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองในพื้นที่ได้ ซึ่งก็มีความเสี่ยงจะดำเนินการไม่ทันและกลายเป็นแรงงานผิดกฎหมายด้วยเช่นกัน

ระเบียบกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานว่าด้วยการตรวจแรงงานและการดำเนินคดีอาญาผู้กระทำความผิดตามกฎหมายกระทรวงคุ้มครองแรงงานในงานประมงทะเล พ.ศ. 2565 พ.ศ. 2566

กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานได้ออกระเบียบแนวทางการในการตรวจแรงงานและการดำเนินคดีอาญาต่อผู้ทำผิดตามกฎหมายกระทรวงคุ้มครองแรงงานในงานประมงทะเลโดยระเบียบนี้จะมีผลบังคับใช้ในวันที่ 26 เมษายน 2566 (30 วันหลังประกาศในราชกิจจานุเบกษา) โดยระเบียบฉบับนี้ได้ระบุถึงแนวทางในการดำเนินการที่สำคัญในหลายประเด็น เช่น การให้อำนาจพนักงานตรวจแรงงานดำเนินการสอบสวนและดำเนินคดีทันทีที่มีคำร้องหรือข้อมูลปรากฏต่อพนักงานตรวจว่าได้มีการกระทำความผิดตามกฎหมายกระทรวง ให้มีอำนาจประสานงานทีมสหวิชาการซีพเมื่อมีกรณีการทำความผิดในเรื่องการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน การบังคับใช้แรงงานหรือการใช้แรงงานเด็กเพื่อดำเนินการตามกฎหมายการส่งต่อระดับชาติและการดูแลคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ต่อไปและในกรณีที่พบว่า

นายจ้างได้กระทำความผิดซ้ำแม้จะไม่ใช่ความผิดเดิมในระยะเวลา 2 ปี พนักงานตรวจแรงงานสามารถเสนอให้ผู้มีอำนาจเปรียบเทียบตามกฎหมายให้ดำเนินการได้โดยไม่ต้องมีการออกคำสั่งก่อน

ในกรณีที่เป็นการกระทำความผิดในเรื่องการคุ้มครองด้านแรงงาน การบังคับใช้แรงงานเด็ก การยัดเยียดเอกสาร การหักค่าจ้างมาเป็นภาระหนี้ รวมถึงกรณีไม่จ่ายค่าจ้างผ่านบัญชีธนาคาร พนักงานตรวจมีอำนาจในการดำเนินคดีอาญาโดยการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนโดยทันที รวมทั้งต้องกำหนดระยะเวลาที่ชัดเจนในกรณีที่ต้องเปรียบเทียบตามกฎหมาย โดยให้พนักงานตรวจจะต้องดำเนินการรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเสนอต่อผู้บังคับบัญชาภายใน 5 วันทำการนับจากวันที่ได้พบการกระทำความผิด รวมทั้งออกคำสั่งให้ผู้กระทำความผิดจ่ายค่าปรับภายใน 30 วันนับตั้งแต่วันที่ออกคำสั่ง นอกจากนี้ยังกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนภายใน 2 วัน เพื่อให้นิติกรหรือพนักงานตรวจรวบรวมข้อมูลและพยานหลักฐานส่งผู้บังคับบัญชาภายใน 5 วันทำการ และผู้บังคับบัญชาพิจารณาสำนวนภายใน 2 วัน เพื่อให้นิติกรหรือพนักงานตรวจดำเนินการร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนต่อไปภายใน 2 วันทำการ ในกรณีที่พนักงานสอบสวนพบว่า

ผู้ต้องหากระทำความผิดและยินยอมให้เปรียบเทียบปรับ จะส่งเรื่องให้ผู้มีอำนาจเปรียบเทียบปรับภายใน 7 วัน และนิติกรหรือพนักงานตรวจเสนอต่อผู้มีอำนาจภายใน 2 วัน

การออกระเบียบในครั้งนี้ทำให้กลไกการตรวจแรงงานในกิจการประมงและการคุ้มครองแรงงาน มีความชัดเจนมากขึ้นและมีการกำหนดอำนาจหน้าที่และระยะเวลาในการดำเนินการที่ชัดเจนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอที่ MWG เคยได้รวบรวมและจัดทำข้อเสนอหาหรือไปยังกระทรวงแรงงานโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีความเสี่ยงต่อการบังคับใช้แรงงานในลักษณะต่าง ๆ ที่มีแนวทางและระยะเวลาในการดำเนินการที่ชัดเจนมากขึ้นกว่าช่วงที่ผ่านมา ซึ่งจะเอื้อประโยชน์ต่อการคุ้มครองแรงงาน และการทำงานของพนักงานตรวจและภาคประชาสังคมที่ให้ความช่วยเหลือแก่แรงงานข้ามชาติในกิจการประมงมากขึ้นด้วยเช่นกัน

■ แนวทางการดำเนินการและการตีความเรื่อง **การยึดเอกสารของแรงงานข้ามชาติตามความผิด** **การบังคับใช้แรงงาน และความผิดตาม พรก. การ** **บริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว**

วันที่ 19 ธันวาคม 2565 สำนักข่าว The Guardian ได้เผยแพร่ข่าว กรณีการใช้แรงงานโรงงาน ผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปแห่งหนึ่งในพื้นที่ อ.แม่สอด จ.ตาก โดยมีข้อสังเกตว่าการใช้แรงงานและกรณีข้อพิพาทแรงงานที่เกิดขึ้นในช่วงที่ผ่านมา เข้าข่ายกรณีการบังคับใช้แรงงานหรือไม่ ทั้งนี้มี 2 ประเด็นที่สำคัญในกรณีดังกล่าว ที่มีข้อสังเกตเกี่ยวกับการบังคับใช้แรงงาน ได้แก่ เรื่องการยึดเอกสารและการนำภาระหนี้มาเป็นสิ่งผูกมัด แม้ในเบื้องต้นทางเจ้าหน้าที่และทีมสหวิชาการจะพิจารณาว่าไม่เข้าข่ายเงื่อนไขการบังคับใช้แรงงานแต่ก็ยังมีข้อสังเกตและข้อกังวลใจต่อการพิจารณาในเรื่องการยึดเอกสาร

เนื่องด้วยความผิดฐานบังคับใช้แรงงาน ตามมาตรา 6/1 แห่งพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2562 ซึ่งบัญญัติว่า ผู้ใดข่มขืนใจผู้อื่นให้ทำงานหรือให้บริการโดยวิธีการอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

1. ทำให้กลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียง หรือทรัพย์สิน ของบุคคลนั้นเองหรือของผู้อื่น
2. ขู่ใช้ด้วยประการใด ๆ
3. ใช้กำลังประทุษร้าย
4. ยึดเอกสารสำคัญประจำตัวบุคคลนั้นไว้

5. นำภาระหนี้ของบุคคลนั้นหรือของผู้อื่นมาเป็นสิ่งผูกมัดโดยมิชอบ
6. ทำด้วยประการอื่นใดอันมีลักษณะคล้ายคลึงกับการกระทำความผิดข้างต้น

จากข้อเท็จจริงในกรณีข้างต้น และกรณีอื่น ๆ ที่มีลักษณะเข้าข่ายการบังคับใช้แรงงาน เครือข่ายองค์กรด้านประชากรข้ามชาติ พบว่าการตีความตามมาตรา 6/1 (4) กรณียึดเอกสารสำคัญประจำตัวของแรงงานข้ามชาติยังพบปัญหาในทางปฏิบัติในหลายบริบท อาทิ กรณีที่นายจ้างยึดหน่วงไว้ซึ่งเอกสารสำคัญประจำตัวของแรงงานโดยอ้างว่าแรงงานได้ลงนามในเอกสารเพื่อให้นายจ้างเก็บไว้แทนหากแต่ไม่เปิดโอกาสให้แรงงานได้พิสูจน์ว่าได้ลงนามในเอกสารดังกล่าวด้วยความสมัครใจหรือไม่ นอกจากนี้ยังพบว่าเมื่อแรงงานไปแจ้งกรณีถูกยึดเอกสารสำคัญประจำตัวต่อสำนักงานจัดหางานปรากฏว่าสำนักงานจัดหางานมักใช้วิธีการไกล่เกลี่ยโดยการเรียกนายจ้างมาหารือเพื่อขอเอกสารคืนให้แก่แรงงาน และจบเรื่องร้องเรียนโดยไม่ได้นำคดีต่อนายจ้างผู้ทำผิดกฎหมายแต่อย่างใด ครั้นเมื่อแรงงานไปร้องเรียนที่สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน พนักงานตรวจแรงงานจะปฏิเสธรับคำร้องโดยอ้างว่าเป็นเรื่องของกรมการจัดหางานและ

คดีอาญาไม่ใช่เรื่องการละเมิดสิทธิแรงงานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานที่พนักงานตรวจแรงงานสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจะมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยได้ โดยไม่ได้พิจารณาว่าเป็นกรณีบังคับใช้แรงงานตามมาตรา 6/1 (4) แต่อย่างใดทำให้แรงงานข้ามชาติที่ถูกยึดเอกสารสำคัญประจำตัวไม่ได้รับการคุ้มครองตามบังคับในมาตรา 6/1 แห่งพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2562 ทั้งนี้เนื่องจากเจ้าหน้าที่มิได้ตระหนักและมิได้ถือว่าการยึดเอกสารสำคัญประจำตัวเป็นองค์ประกอบประกอบในฐานความผิดฐานบังคับใช้แรงงาน

ในลักษณะเดียวกัน การยึดเอกสารประจำตัวและใบอนุญาตทำงานของแรงงานข้ามชาติ ซึ่งเป็นความผิดตามมาตรา 131 ของพระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2560 และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2561 ซึ่งเป็นการกระทำที่จะเชื่อมโยงไปสู่การกระทำความผิดในการบังคับใช้แรงงาน มักจะพบว่าเมื่อแรงงานข้ามชาติมาร้องเรียนทางนายจ้างมักจะอ้างเรื่องการฝากตามวรรคสองของมาตรา 131 ซึ่งระบุว่า “ในกรณีที่คนต่างด้าวยินยอมให้ผู้ใดเก็บรักษาใบอนุญาตทำงานหรือเอกสารตามวรรคหนึ่งไว้ ผู้นั้นต้องยินยอมและอำนวยความสะดวกให้คนต่างด้าวสามารถเข้าถึงเอกสารดังกล่าวได้ตลอดเวลาตามที่คนต่างด้าวยื่นขอหากฝ่าฝืนต้องระวางโทษเช่นเดียวกับการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง” โดยนำเอกสารประจำตัวมาคืนให้แก่แรงงานข้ามชาติภายหลัง

จากการร้องเรียนต่อเจ้าหน้าที่แล้ว โดยที่เจ้าหน้าที่จัดหางานมักจะตีความว่าเมื่อนายจ้างคืนเอกสารให้ก็ไม่ถือว่าเป็นการยึดเอกสาร ทั้งที่พฤติกรรมของนายจ้างคือปฏิเสธหรือไม่ได้แรงงาน - ข้ามชาติเข้าถึงเอกสารทันทีเมื่อร้องขอและเมื่อมีการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ในลักษณะนี้แล้ว พฤติกรรมการยึดเอกสารตามมาตรา 6/1 แห่งพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2562 ก็ไม่ได้ถูกพิจารณาโดยเจ้าหน้าที่เช่นกัน

เพื่อให้เกิดความชัดเจนต่อแนวทางการพิจารณาเรื่องการยึดเอกสารของแรงงานข้ามชาติตามพรก.การบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว และความผิดในเรื่องการบังคับใช้แรงงานตาม พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ทางเครือข่ายองค์กรด้านประชากรข้ามชาติ จึงได้ทำหนังสือหารือไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แก่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกากรมการจัดหางานกระทรวงแรงงาน สำนักงานตำรวจแห่งชาติกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สำนักงานอัยการสูงสุด และสำนักนายกรัฐมนตรีเพื่อให้มีการพิจารณาในแนวทางการตีความและแนวปฏิบัติในการดำเนินการพิจารณาความผิดในเรื่องการบังคับใช้แรงงานที่เกี่ยวข้องกับการยึดเอกสารของแรงงานข้ามชาติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความชัดเจนต่อการดำเนินงานในเรื่องการคัดกรอง การช่วยเหลือคุ้มครอง และการดำเนินคดีต่อไป

